

Blanka
biblioteken i Åboland

Verksamhetsstrategi för Blankabiblioteken i Åboland

Mikaela Johansson och ledningsgruppen för Blankabiblioteken

Godkänd 19.11 2005

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Undervisningsministeriets biblioteksstrategi 2010	4
3. Blanka – ett åboländskt bibliotekssamarbete	6
4. Presentation av kommunerna inom Blankaområdet	10
5. Blankabibliotekens verksamhetsstrategi	14

Bilagor

1. Bibliotekspolitiska programmets kvalitetsrekommendationer	17
2. Seminarier, kurser och intern fortbildning	30

Litteraturförteckning

1. Inledning

Informationssamhället har skapat nya utmaningar för de allmänna biblioteken. Mängden information ökar ständigt och biblioteken har ett delansvar i informationsförsörjningen till medborgarna. Detta föreskriver bl.a. bibliotekslagen (1998/904):

”Syftet med de allmänna bibliotekens biblioteks- och informationstjänster är att främja befolkningens lika möjligheter till bildning, litterära och konstnärliga intressen, fortlöpande utveckling av kunskaper och färdigheter samt medborgerliga färdigheter, internationalisering och till ett livslångt lärande.

Biblioteksväsendet bör också arbeta för att virtuella och interaktiva nättjänster samt deras kulturrelaterade innehåll utvecklas.”¹

För att kunna möta de nya utmaningarna har Blankabiblioteken utarbetat denna biblioteksstrategi. Strategin skall fungera som ett styrdokument för att analysera, ta tillvara och utveckla de biblioteksresurser som finns, bygga upp beredskap för framtida behov och stimulera fortsatt utveckling av samarbetet mellan biblioteken i Åboland och med andra institutioner.

Som bakgrund till strategin ligger, förutom bibliotekslagen, även Undervisningsministeriets Biblioteksstrategi 2010 samt det Bibliotekspolitiska programmet 2001-2004 där vikten av att arbeta fram en strategi betonas som ett medel för att få den grundläggande infrastrukturen inom biblioteksväsendet att fungera. En förutsättning är alltså att ”Lokala och regionala strategier utarbetas och kvalitets- och standardrekommendationer utnyttjas vid bedömning av tjänsterna”.² De rekommendationer som Undervisningsministeriet gett har stått som grund för bilaga 1 i strategin.

Själva arbetet med strategin inleddes hösten 2004 med ett planeringsmöte för arbetsprocessen där Blankas ledningsgrupp och projektarbetare Mikaela Johansson deltog. Under året fortskred arbetet med möten, e-postkontakt och ett strategiseminarium i juni 2005. Inledningsvis koncentrerade gruppen sig på att

¹ Finlands lag II (2005), s. 756

² Biblioteket – ett forum för mångsidig kultur och kvalitativ informationssökning (2001), s. 3

utarbete den gemensamma verksamhetsidén och målen för Blankbiblioteken. Därefter har de enskilda biblioteken gjort upp sina egna lokala biblioteksstrategier.

2. Undervisningsministeriets biblioteksstrategi 2010

Undervisningsministeriet publicerade år 2003 en rapport som beskriver dess policy för tillgång till kunskap och kultur, speciellt med avseende på de allmänna biblioteken. I "Biblioteksstrategi 2010" konstateras att "de allmänna biblioteken är, vid sidan om grundundervisningen, den offentliga förvaltningens viktigaste redskap när det gäller att förverkliga grundförutsättningarna för medborgarskap i informationssamhället".³ I dag ställs det flera krav på biblioteken men de traditionella kultur- och bildningsuppgifterna kommer inte att försvinna utan sammankopplas med informationsförmedlings- och handledningsuppgifter.

Undervisningsministeriet vill med strategin omfatta de frågor och problem som inte ännu förverkligats inom biblioteksområdet, det vill säga de frågor som kräver nya tankesätt och handlingar. Målsättningen är att biblioteks- och informationstjänsterna skall fungera som ett sammansvetsat nätverk där användaren får rätt information, på rätt ställe och vid rätt tidpunkt avpassad för ålder, förmåga och kunskapsnivå. Centrala punkter i strategin är att utveckla biblioteksnätverken, den tekniska infrastrukturen och att förbättra informationsförsörjningen bland alla befolkningsgrupper. Dessa är de viktigaste åtgärderna för att kunna trygga medborgarnas jämlika tillgång till information. Enligt Biblioteksstrategi 2010 är de allmänna bibliotekens uppgifter att:

- Förmedla bibliotekskunnande, dvs. förmågan att bemästra information så att det blir en medborgarfärdighet
- Fungera som kommunens kulturella och sociala "vardagsrum"
- Stöda den egna regionens välbefinnande och framgång
- Vara öppen för alla och befästa demokratin
- Fungera som ett hybridbibliotek = kombinationsbibliotek med traditionell biblioteksservice och ett digitalt bibliotek
- Ha tjänster som är lättillgängliga
- Vara förmedlare av kulturarvet

³ Biblioteksstrategi 2010 (2003), s. 6

- Ge kontinuitet åt dokumentsamlingar och webbtjänster genom att välja och arrangera olika material
- Förmedla läskunnighet – även webbläskunnighet

Biblioteken skall även utvidga, förnya och anpassa sina tjänster och samlingar till informationssamhällets krav. Detta sker genom:

- Utvidgad informationstjänst (både i bibliotekets fysiska utrymmen och som distans-, virtuella-, och mobiltjänster)
- Mångsidigare biblioteksmaterial, t.ex. cd-rom och dvd-skivor, e-böcker, licensbelagt webbmaterial m.m.
- Utvidgat bruk av biblioteksutrymmen och –utrustning
- Fortsatta traditionella bibliotekstjänster såsom lån, fjärrlån, handledning, utställningar, sagotimmar m.m.
- Skapa virtuella kanaler till bibliotekets material, kunnande och tjänster (registerdatabaser, eget producerat material för Internet, evenemangskalendrar, chatrooms, interaktiva och personliga tjänster, reservering av material, ålders- eller kundgruppsinriktade tjänster m.m.)
- Erbjuda distanstjänster via Internet, trådlösa anslutningar eller interaktiv digitv
- Publicera och producera eget material, främst via Internet, t.ex. handledning i informationssökning, författarmatriklar, sidor för barn och hembygdsmaterial.

Förverkligandet av dessa åtgärder stöter på flera problem. Bibliotekens roll blir allt mångsidigare och befolkningens utbildningsnivå högre vilket ställer nya kvantitativa och kvalitativa krav på bibliotekspersonalens kompetens. Bristfälliga bibliotekssystem och långsamma eller instabila datakommunikationer är också ett problem.

För att råda bot på dessa utvecklingsbehov har Undervisningsministeriet därför lagt upp flera åtgärdsförslag. Åtgärderna leder till gott resultat endast genom samarbete mellan kommun och stat. Kommunernas uppgift är att ta hand om bastjänsterna dvs. ansvara för att det finns både fysiska bibliotekstjänster på rimligt avstånd från hemmet, webb- och distanstjänster och ett tillräckligt antal anställda. Betydelsen av utbildad och kunnig personal betonas och man rekommenderar ökat samarbete mellan kommunerna och grundandet av gemensamma biblioteksväsen om kommunen ensam inte förmår producera tillräckliga bibliotekstjänster. För kommunernas del är

det även viktigt att det görs upp en klar plan för hur informationsförsörjningen i undervisningen kan säkras och hur samarbetet mellan skolor och allmänna bibliotek förverkligas. Informationsförsörjningen bör även vara inskriven i kommunernas informationsstrategier, landskapsprogram osv. För staten rör det sig främst om subventionering av bl.a. snabb datakommunikation och datasystem för biblioteken samt finansiering av olika projekt.

3. Blanka – ett åboländskt bibliotekssamarbete

Blanka är ett biblioteksnätverk som de åboländska biblioteken har bildat för att tillsammans höja sin servicenivå. Blanka heter också den gemensamma databasen som ger ett avsevärt större och mångsidigare materialurval till invånarna i regionen än det enskilda kommunbiblioteket kan erbjuda. Blanka består av kommunbiblioteken i Dragsfjärd, Houtskär, Iniö, Kimito, Korpo, Nagu, Pargas och Västanfjärd och administreras av en ledningsgrupp bestående av cheferna för varje bibliotek samt nätverkets koordinator. Blankasamarbetet består sammanlagt av 12 bibliotek inklusive filialer och dessutom ett anstaltsbibliotek, en bokbåt, åtta utlåningsstationer och därutöver depositioner i skolor, servicehus, hälsostationer och på förbindelsebåtar.

I början av år 1994 samlades representanter för de åboländska biblioteken för att bilda ett nätverk. Datoriseringen av biblioteken var en nödvändighet och samarbetet sågs som en förutsättning för att små bibliotek med minimala personalresurser skulle kunna genomföra den. Samarbetets första uppgift var att välja ett bibliotekssystem som motsvarade bibliotekens behov, dvs. PC-baserat och fullständigt tvåspråkigt. Valet föll på systemet Gemini Bibliotek. För att finansiera projektet "Biblioteket – skärgårdens informationscentral" och för uppbyggandet av en gemensam databas söktes medel från undervisningsministeriet och under åren 1995 – 1997 anställdes en utomstående koordinator och handledare. År 1995 grundades en gemensam databas med Pargas som placeringsort och registreringen av materialet påbörjades. För att förenkla och påskynda registreringen uppgjordes en fördelning av arbetet. Samma år utlystes en namntävling och Blanka valdes till namn för samarbetet.

Administrationn inom Blanka sköts av en ledningsgrupp som består av bibliotekens chefer. Dess ordförande väljs för ett år i taget. Årligen väljs också ett arbetsutskott, AU. Arbetsutskottet sammanträdde flitigt under den senare hälften av 1990-talet bl.a.

med att utarbeta gemensamma manualer och med anpassningen till standardiserings- och katalogiseringsregler. Ett gemensamt bakgrundsregister med katalogposter, som alla kunde utnyttja köptes. År 1997 var alla bibliotek via modem anslutna till den gemensamma databasen Blanka. Filhanteringen sköttes med köptjänster. Idag skickas katalogposterna per e-post och från och med år 2001 sköts filhanteringen av Blankas koordinator. Lånen mellan Blankbiblioteken sker enkelt via den gemensamma databasen.

År 1998 publicerades Blankas hemsidor och katalogen gjordes sökbar på Internet. Vård för Blanka på Internet var fram till april 2005 Kustnet i Jakobstad.

Den gemensamma databasen uppdaterades fram till april 2005 en gång i veckan medan Blanka på Internet uppdaterades en gång i månaden. Fr.o.m. april 2005 övertogs värdskapet även för Blanka på Internet av Pargas stad och katalogen är nu så gott som online vilket innebär att användarna själva via Internet kan kontrollera var materialet finns och om det är i hyllan eller utlånat.

Blanka finns på adressen www.blanka.fi. Fr.o.m. september 2005 kan låntagare vid Pargas stadsbibliotek också göra reservationer och förlänga sina lån via webben.

Datoriserad utlåning påbörjades i Pargas redan 1997 och i dag är det bara Iniö som fortfarande har manuell utlåning. Biblioteken på Kimitoön som från början hade onlinekontakt har registrerat alla tre kommuners biblioteksmaterial i en gemensam databas och har även ett gemensamt låntagarregister. År 2000 utarbetades gemensamma låneregler för alla bibliotek med datoriserad utlåning och ett gemensamt lånekort togs i bruk. Logon för lånekortet - liksom för hemsidorna - är skapat av grafiker Joonas Sirviö. Det gemensamma lånekortet fungerar automatiskt i alla Kimitoöns bibliotek - i VästÅboland måste kortet dock först aktiveras i respektive bibliotek tills ett gemensamt låntagarregister för hela Blanka tas i bruk.

Det första Blankaseminarier arrangerades år 1995 och sedan dess har ett flertal seminarier ordnats kring olika aktuella frågor. Gemensamma seminarier har också ordnats tillsammans med det österbottniska nätverket Fredrika, som har samma programleverantör som Blankabiblioteken. Fördelen med en förhållandevis liten programleverantör är att kontakten med kunderna är intensiv och kundens påverkningsmöjligheter stora. Nätverken utbyter idéer och stöder varandra också i andra sammanhang.

Blanka ordnar kontinuerlig gemensam fortbildning för personalen och strävar efter att åtminstone en ur Blankas personal deltar i externa kurser av betydelse för Blanka. Blanka ser även samarbetet med Region Åboland som betydelsefullt för det rent tekniska utvecklandet av dataförbindelserna mellan Blankabiblioteken. Region Åboland är värd för projektet SkärgårdsNet, som redan länge har jobbat för bättre och tidsenligare dataförbindelser mellan de åboländska kommunerna.

Blankasamarbetet är i ständig rörelse. Nya idéer väcks, prövas och inlemmas i samarbetet när de visar sig fylla ett behov. Redan på det första seminariet diskuterades specialisering i förvärv, dvs. varje bibliotek har ett eller flera ansvarsområden som det bevakar extra noggrant och i mån av resurser prioriterar vid anskaffningen. Specialiseringen kan vara svår att förverkliga men som princip är den en av förutsättningarna för att systematiskt kunna utveckla den gemensamma databasen till ett register över ett materialbestånd, som så fullständigt som möjligt motsvarar behovet och efterfrågan i regionen. Specialiseringen innebär en inbesparing som blir tydligare när specialiseringen funnit sin form och logistiken fungerar ändamålsenligt. År 2004 inledde Blanka ett logistikförsök, som har visat sig vara så lyckat att man vill se det som en permanent lösning på den täta utväxlingen av fjärrlån mellan Blankabiblioteken. Förutom specialiseringen i förvärv har Blankabiblioteken även utvecklat förslag till gemensamma urvalsprinciper gällande medieval, magasinering och avskrivning av material.

Blankabiblioteken startade år 1999 ett bokpratsprojekt som kompletterades med författarbesök för att befrämja skolelevernas läsfärdigheter. Medel för författarbesök och bokprat har beviljats av undervisningsministeriet, Svenska kulturfonden, Konstsamfundet och länsstyrelsen i Västra Finlands län. Projektet fortsätter kontinuerligt.

Informationssökningen utgör en av grundstenarna i det av Svenska kulturfonden finansierade BITTIS-projektet⁴, vars huvudsakliga målsättning är att upprusta skolornas egna bibliotek genom att skaffa nödvändiga bibliotekssystem samt gallra och registrera samlingarna och att stimulera skolorna att ordna olika läsprojekt.

⁴ Bittis – biblioteket i skolan 2004-2005

Undervisningsministeriet styr ganska långt bibliotekens satsningar genom att erbjuda projektpengar för speciella ändamål. Blanka har i tre år fått medel för katalogisering och indexering av specialmaterial. Eftersom intresset för hembygds litteratur är stort i Åboland valde biblioteken att i första hand katalogisera och indexera hembygdssamlingarna – detta för att göra dem lättare tillgängliga för släkt- och hembygd forskare. Vissa bibliotek har intakta samlingar i form av depositioner och donationer från t.ex. ungdoms- och fackföreningar. Även uppgifter om dessa samlingar finns nu att tillgå på nätet. Musiksamlingarna har också gjorts tillgängliga delvis med denna finansiering.

Trots att Blanka är ett litet nätverk, har det väckt stort intresse både i biblioteksvärlden och i samhället i övrigt. Många är de arbetsgrupper och styrelser där Blanka genom åren haft och fortsättningsvis har representanter. Många är de konferenser och mötesdagar dit Blanka inbjudits för att berätta om sin verksamhet. År 2002 fick Blanka motta Åbolands kulturråds kulturpris. Priset uppskattades varmt och uppfattades som ett bevis på att Blanka hade funnit sin plats i regionen.

4. Presentation av kommunerna inom Blankaområdet

Biblioteks nätverket Blanka består av kommunbiblioteken i åtta åboländska skärgårdskommuner. Kommunerna är till invånarantalet av varierande storlek. Iniö är minst med 250 invånare medan Pargas är den största och enda staden med 12031 invånare. Totalt bor det i området nästan 23000 invånare. Kommunerna är tvåspråkiga.

Dragsfjärd

Dragsfjärds kommun ligger i den sydvästra delen av Kimitoön. Kommunen har 3378 invånare. Av dessa har 76,5 % svenska som modersmål och 23,2 % finska. I centralorten Dalsbruk har det funnits järnindustri sedan 1686. Björkboda är också en industriort med gamla anor. Sedan Hitisarkipelagen införlivades med Dragsfjärd år 1969 är kommunen mest känd för sin skärgård med mer än 2000 öar. I kommunen finns fem skolor för årskurserna 1-6: Björkboda skola, Dalsbruks skola, Hitis-Rosala skola, Ytterkulla skola och Taalintehtaan koulu. För årskurserna 7-9 finns en skola, Dragsfjärds centralskola i Dalsbruk. Kommunen har fyra bibliotek: huvudbiblioteket i Dalsbruk, Kärra bokstuga, Björkboda bokstuga och Hitis bibliotek. Det finns två utlåningsstationer, en ute på Högsåra och en i åldringshemmet Hannahemmet. Dessutom finns bokdepositioner i skolor och på hälsocentralen. Personalen uppgår till 3,87 årsverken, av vilka tre är heltidsanställda.

Houtskär

Houtskär är en liten kommun som i väster gränsar mot Åland. Houtskär blev så sent som 2003 tvåspråkig. På Houtskär finns flera byar med Näsby som centrum. Till kommunen hör över 1600 öar och skär. Invånarantalet uppgår till 673 personer (2004) av dem har 87,5 % svenska och 12,4 % finska som modersmål. Kommunen erbjuder svenskspråkig utbildning för årskurserna 1-6 (Träsk skola). Svenskspråkiga elever i årskurserna 7-9 går tills vidare i skola i Korpo kommun. Även de finskspråkiga eleverna går i skola i Korpo. I Houtskär är även Skärgårdsfolkhögskolan belägen. Houtskär har ett huvudbibliotek i Näsby samt ett filialbibliotek i Mossala by. Personalen uppgår till 0,7 årsverken.

Iniö

Iniö är en av Finlands minsta kommuner med över 1000 holmar och skär. Elva öar är bebodda året om och kommunens centrum finns i Norrby. Invånarantalet är 251 (2004), av dem har 73,5 % svenska och 26,5 % finska som modersmål. Kommunen har svenskspråkig grundläggande utbildning för årskurserna 1-9.

Förutom huvudbiblioteket, som är beläget i Norrby, finns det tre utlåningsstationer (Keistiö, Kolko och Åselholm) samt bokdepositioner på förbindelsefartygen m/s Aurora och Jurmo II. Biblioteket har en bibliotekarie anställd på deltid (0,2 årsverken).

Kimito

Kimito kommun är belägen på den norra delen av Kimitoön, ca 60 km från Åbo. Kommunen har 3300 invånare (2004). Av dem har 64,5 % svenska och 35,5 % finska som modersmål. I kommunen finns fem skolor: Amosparkens skola och Tjuda skola (årskurserna 1-6), Mjösundin koulu (årskurserna 1-7), Kemiönsaaren keskuskoulu (årskurserna 1-9) och Kimitonejdens skola (årskurserna 7-9) samt Kimitoöns enda gymnasium. Kommunen är en av Yrkesinstitutet Sydvästs verksamhetspunkter där man kan avlägga grundexamen inom lantbruksbranschen, natur och miljö samt skogsbranschen. I Kimito verkar även Karis Kurscenter och Musikinstitutet Arkipelag. Huvudbiblioteket är beläget i Kyrkobyn. Service erbjuds även genom bokdepositioner i åldringshemmet Alma-hemmet och äldreboendet Solkulla. Bibliotekspersonalen uppgår till 3 årsverken.

Korpo

Korpo kommun består av två huvudöar, Kyrklandet samt Norrskata. Det finns därtill ca 2000 öar och skär, av dem är Jurmo, Aspö och Utö de mest kända. Korpo har 889 invånare (2004) och av dem har 73,8 % svenska och 26,2 % finska som sitt modersmål. Det finns tre skolor i Korpo, den svenskspråkiga Skärgårdshavets grundskola (årskurserna 1-9) samt de finskspråkiga Ulkosaariston peruskoulu (årskurserna 1-9) och Utön koulu (årskurserna 1-6).

Huvudbiblioteket är beläget i Verkan. Därtill finns det två utlåningsstationer (Norrskata och Utö) samt en bokdeposition på åldringshemmet Regnbågen. Bibliotekspersonalen uppgår till 1,2 årsverken.

Nagu

Nagu kommun består av två huvudöar samt 3000 mindre holmar. Invånarantalet i kommunen är 1443 (2004), av dem har 72,5 % svenska och 27,5 % finska som modersmål. I kommunen finns en svensk sammanhållen grundskola för årskurserna 1-9 (Kyrkbackens skola i Nagu) och en finsk skola för årskurserna 1-6 (Simonkylän koulu).

Huvudbiblioteket finns i kommunens centrum på Kyrkbacken. Dessutom finns en utlåningsstation (Innamo) och två bokdepositioner (Simonkylän koulu och Grannas servicehus). Bibliotekspersonalen uppgår till 1 årsverke.

Pargas

Pargas är en stad helt omgiven av vatten men med goda förbindelser till större städer (23 km till Åbo). I Pargas finns 12031 invånare (2004) varav 54,4 % har svenska och 44,5 % finska som modersmål. Staden erbjuder svenskspråkig grundläggande utbildning för årskurserna 1-6 (Malm, Skräbböle, Våno, Sunnanberg och Kirjala skola) och för årskurserna 7-9 (Sarliniska skolan). Finskspråkig grundläggande utbildning för årskurserna 1-6 ges i Koivuhaan och Nilsbyn koulu samt för årskurserna 7-9 i Paraistenseudun koulu. Finskspråkig utbildning för elever med specialbehov ges i Storgårdin koulu. Pargas har ett svenskt och ett finskt gymnasium (Pargas svenska gymnasium och Paraisten lukio). I Pargas verkar också Åbolands folkhögskola (Språk- och turisminstitutet), Finlands fiskeri- och miljöinstitut, Åbolands yrkesinstitut, Karis Kurscenter och Musikinstitutet Arkipelag.

Huvudbiblioteket som är beläget i Pargas stadshus har tio anställda. Service erbjuds även genom Finlands enda bokbåt och ett anstaltsbibliotek (Malmkulla). Dessutom finns sex bokdepositioner (i Kirjala, Nilsby, Sunnanberg, Skräbböle och Våno skolor samt i pensionärernas servicehus). Bibliotekspersonalen uppgår till 9,5 årsverken.

Västanfjärd

Västanfjärd är den minsta av Kimitoöns tre kommuner med 812 invånare (2004). Av dem har 87,7 % svenska och 12,3 % finska som modersmål. Västanfjärd har ingen egentlig yttre skärgård men ca 80 inomskärsholmar. I kommunen finns två

svenskspråkiga skolor (Nivelax skola för årskurserna 1-3 och Brännboda skola för årskurserna 4-6).

Huvudbiblioteket är beläget i Lammala och därtill finns en utlåningsstation (Nivelax) i kommunen. Bibliotekspersonalen uppgår till 1,58 årsverken.

Näringsstrukturen i Åboland (2002), %

Kommun	Jord- och skogsbruk	Industri	Tjänster
Dragsfjärd	6,6	33,3	58,6
Houtskär	18,3	18,8	60,0
Iniö	19,1	7,3	69,1
Kimito	12,9	20,0	63,9
Korpo	11,9	10,3	74,5
Nagu	18,6	18,8	59,7
Pargas	2,3	29,9	66,6
Västanfjärd	13,6	23,1	61,3

Åldersstrukturen i Åboland (31.12.2004), %

Kommun	0 – 14 år	15 - 64 år	65 – år
Dragsfjärd	14,1	59,3	26,6
Houtskär	14,4	61,1	24,5
Iniö	9,5	66,4	24,1
Kimito	16,3	60,4	23,3
Korpo	14,1	62,9	23,1
Nagu	15	65,2	19,8
Pargas	18,4	63,8	17,8
Västanfjärd	16	59,6	24,4

5. Blankabibliotekens verksamhetsstrategi

Blankabibliotekens verksamhetsidé

Blanka vill med sin förankring i skärgården, sin öppenhet för världen och sin samlade kompetens stöda utvecklingen i regionen och verka för ett attraktivt och livskraftigt Åboland.

Genom samverkan vill man främja de enskilda Blankabibliotekens utveckling och skapa ett Blanka som uppfattas som en gemensam biblioteksinstitution med samlingarna i effektivt bruk.

Inom Blanka står användaren i fokus. Med vänligt bemötande, smidig betjäning och mångfald i utbudet vill Blanka erbjuda service åt alla.

Huvudmål

För att förverkliga verksamhetsidén har Blankabiblioteken ställt upp följande huvudmål.

1. Garanterad grundservice på lokalnivå
2. Blanka skall vara ett välkänt begrepp i Åboland
3. Gemensam servicepolitik och ändamålsenlig betjäning
4. En kontinuerlig utveckling av de elektroniska bibliotekstjänsterna
5. Goda kontakter till andra lokala, regionala och nationella organisationer och institutioner
6. En enkel och effektiv administration
7. En personal med ansvar för att Blankas gemensamma verksamhetsidé och mål uppfylls

Huvudmålen realiseras genom följande delmål.

Delmål

1. Garanterad grundservice på lokalnivå

- upprätthålla en samarbetsform som garanterar att kommunerna samarbetar på lika villkor
- Blanka är en garanti för att också de minsta kommunbiblioteken utvecklas i takt med tidens krav

2. Blanka skall vara ett välkänt begrepp i Åboland

- Förbättra marknadsföringen av den service Blankabiblioteken erbjuder
- Göra Blanka välkänt som en inkörsport till kultur- och kunskapsresurser i regionen
- Blankabiblioteken skall befrämja den lokala kulturen
- Gemensam produktion av trycksaker och reklammaterial

3. Gemensam servicepolitik och ändamålsenlig betjäning

- Utveckla ett mångsidigt och specialiserat mediebestånd
- Vidareutveckla Blankabibliotekens gemensamma medievalsprinciper
- Enhetliga låneregler och avgifter
- Införa ett gemensamt låntagarregister
- Möjlighet att returnera material oavsett i vilket Blankabibliotek det är lånat
- Organisera bokdepositioner mellan biblioteken
- Utveckla logistiken
- Utredda möjligheten att utvidga bokbåtsservicen till flera kommuner

4. En kontinuerlig utveckling av de elektroniska bibliotekstjänsterna

- Utveckla Blanka som nätbibliotek
- Förnya och utveckla Blankas hemsida
- Blankabiblioteken skall vara representerade i den nationella elektroniska referenstjänsten

- Öka tillgången till licensbaserat elektroniskt material
- Utveckla biblioteksprogrammet
- Producera hembygdsmaterial på Blankas hemsida

5. Goda kontakter till andra lokala, regionala och nationella organisationer och institutioner

- Utveckla och konkretisera en samarbetsmodell med skolorna för handledning av elever i informationssökning. Modellen utformas av de enskilda biblioteken i samarbete med lärarna och anpassas efter de lokala behoven.
- Anordna lässtimulerande aktiviteter såsom läsprojekt och bokprat
- Samarbete med lokala och regionala organ
- Aktivt bibliotekssamarbete på läns- och riksnivå

6. En enkel och effektiv administration

- Utforma principer för ersättningar av gemensamma tjänster
- Se över kostnadsfördelningen mellan Blankabiblioteken
- Arbeta för att finna en permanent och långsiktigt hållbar modell för anställning av Blanka-koordinatör
- Vid behov komplettera ledningsgruppen med arbetsgrupper

7. En personal med ansvar för att Blankas gemensamma verksamhetsidé och mål uppfylls

- Använda och utveckla personalens specialkunskaper så att de gagnar alla Blankabibliotek
- Utveckla den interna fortbildningen
- Införa personalutbyten mellan biblioteken
- Bredda fördelningen av representationsuppgifter bland personalen i Blankabiblioteken
- Skapa ett intranät
- Främja samhörigheten inom Blanka genom arbetsgrupper, seminarier och gemensam rekreation för personalen

Bilaga 1

Bibliotekspolitiska programmets kvalitetsrekommendationer och hur de förverkligats i Blankbiblioteken

1. Kvalitetsrekommendationer för servicens tillgänglighet

Teknisk infrastruktur och förbindelser mellan biblioteken

Rekommendation:

Bibliotekssystemet måste uppfylla en viss standard med vars hjälp man kan använda centralt producerad service och utbyta elektronisk information. Ju mindre bibliotek desto viktigare är det att få tillgång till de stora, välutrustade bibliotekens service.

Situationen i biblioteken:

Blankbiblioteken använder biblioteksprogrammet Abilita Bibliotek / Gemini vilket är ett integrerat bibliotekssystem, bestående av katalog med FINMARC-format, anskaffning, utlåning, bokbussystem, publikterminal, publikterminal via Internet och reservsystem. Bibliotekssystemet uppfyller de standard som undervisningsministeriet rekommenderar.

Kunddatorer

Rekommendation:

Det bör finnas ett tillräckligt antal datorer med Internetförbindelse för kundanvändning (1 dator/1000 invånare). Målet bör ses i förhållande till kommunens storlek samt struktur och uppgift (t.ex. landskapsbibliotekens uppgift är en annan än kommunbibliotekens). Syftet är att erbjuda olika kundgrupper sådan service som uppfyller behoven både då det gäller användarvänlighet och programmets egenskaper.

Situationen i biblioteken:

Kommun	Kunddatorer med Internetkontakt samt eventuell begränsning av användandet	Kunddatorer med Internetkontakt/ 1000 inv.	Kunddatorer utan Internetkontakt samt ändamål
Dragsfjärd	5 datorer (2 i huvudbiblioteket, 3 i filialerna) - kan reserveras 0,5h/kund/dag (+0,5h om det ej finns kö)	1,5	1 dator med word-program för skrivarbeten
Houtskär	2 datorer (1 i huvudbiblioteket, 1 i filialen) - kan reserveras 0,5h/kund/dag	3,1	
Iniö	-	-	-
Kimito	2 datorer - kan reserveras 1h kund/dag	0,6	1 dator med word-program för skrivarbeten
Korpo	2 datorer - kan reserveras 1h/kund/dag	2,1	1 dator för sökning i bibliotekskatalogen
Nagu	1 dator - får användas 0,5h/kund/dag	0,7	
Pargas	4 datorer - 3 st. för 0,5 – 1h användning och 1 st. för e-post	0,3	2 datorer för sökning i bibliotekskatalogen
Västanfjärd	1 dator	1,2	1 dator för sökning i bibliotekskatalogen

(I en del av biblioteken får kunddatorerna användas längre tid/kund än den angivna begränsningen beroende på efterfrågan och reserveringar.)

Öppethållning

Rekommendation:

Rekommenderas att det i större städer finns åtminstone ett bibliotek öppet vardagar kl. 10 – 20 och på lördagar. Då öppethållningstiderna fastställs bör områdets behov kartläggas och nya alternativa servicenivåer tas i beaktande. Kunderna informeras klart och tydligt när t.ex. bara bibliotekets tidningsavdelning är tillgänglig, när bara utlånings- och returneringservice och när man kan få full service.

Situationen i biblioteken:

Kommun	Huvudbibliotekens öppethållning	Öppethållnings-timmar/år (2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	må-ons 9-19 fre 13-19 (sommartid 9-15) (40 h/vecka)	2900	1987
Houtskär	må 16.30-19 ti 10-15 ons 14-19 fre 12-14 (14,5h/vecka)	862	862
Iniö	ons 15-19 fre 11-15 (8 h/vecka)	388	862
Kimito	må 12-20 ti-to 12-18 fre 10-18 (34h/vecka)	1620	1987
Korpo	må 8.30-13 ti 12-15, 17.30-20 to 8.30-12, 13-16 fre 12-15, 17.30-20 (22 h/vecka)	1144	1099
Nagu	må-ti 14-19 ons, fre 10-15 (20 h/vecka)	990	1216
Pargas	må-to 11-20 fre 10-16 lö 10-14 (sommartid: må-to 13-19, fre 10-16, lö stängt) (46 h/vecka)	2510	3912
Västanfjärd	må, ons, fre 14-19 ti 10-15 (20 h/vecka)	1015	1099

Öppethållningstiderna i förhållande till användning (=besök)

Situationen i biblioteken:

Kommun	Fysiska besök/öppet-hållningstimmar (2002)	Fysiska besök/öppet-hållningstimmar (2003)	Fysiska besök/öppet-hållningstimmar (2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	9,58	10,94	10,51	20,05
Houtskär	5,76	6,86	5,65	5,72
Iniö	3,25	4,25	3,89	5,72
Kimito	11,23	12,67	11,52	20,05
Korpo	11,93	11,96	11,66	9,21
Nagu	7,88	7,75	7,54	11,14
Pargas	58,59	56,88	55,68	41,16
Västanfjärd	4,41	4,80	4,80	9,21

Nyckeltalens medelvärde år 2004:

- I landsbygdskommuner 21,25
- I tätortskommuner 38,95
- I urbana kommuner 71,36
- I hela landet 45,24
- I Västra Finlands län 39,47

Man bör observera att besöksantalet i de olika biblioteken inte är helt jämförbart. I vissa bibliotek räknas besöken med en automatisk räknare medan det i andra är en uppskattning av antalet besökare.

2. Kvalitetsrekommendationer för medieanskaffning och -bestånd

Rekommendation:

Nyanskaffningen av böcker bör vara minst 400 böcker/1000 invånare. Anskaffningen bör dock ses i förhållande till användningen.

Situationen i biblioteken:

Kommun	Nyanskaffning av böcker och noter/1000 inv. (2002)	Nyanskaffning av böcker och noter/1000 inv. (2003)	Nyanskaffning av böcker och noter/1000 inv. (2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	415,78	423,02	446,33	448,17
Houtskär	676,74	963,25	865,56	775,60
Iniö	550,42	798,39	1043,82	775,60
Kimito	323,45	253,08	341,01	448,17
Korpo	795,45	1094,58	1108,58	605,84
Nagu	424,37	460,67	492,39	609,68
Pargas	352,71	301,63	340,47	343,56
Västanfjärd	809,52	861,73	1144,27	605,84

Nyckeltalens medelvärde år 2004:

- I landsbygdskommuner 418,80
- I tätortskommuner 339,33
- I urbana kommuner 269,80
- I hela landet 312,40
- I Västra Finlands län 347,11

Rekommendation:

Av övrigt material (t.ex. videofilmer, musikinspelningar m.m.) anskaffas minst 100 exemplar /1000 invånare. Rekommendationen är endast riktgivande eftersom kostnaderna för övrigt material är mycket varierande.

Situationen i biblioteken:

Kommun	Anskaffning av övrigt material, Antal/1000 inv. (2002)	Anskaffning av övrigt material, Antal/1000 inv. (2003)	Anskaffning av övrigt material, Antal/1000 inv. (2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	31,49	21,91	39,19	63,55
Houtskär	54,38	53,60	61,93	40,05
Iniö	0,00	0,00	0,00	40,05
Kimito	10,78	21,25	33,65	63,55
Korpo	18,60	21,25	5,43	70,71
Nagu	1,40	6,32	2,77	76,39
Pargas	41,26	37,08	28,75	53,21
Västanfjärd	75,70	92,59	98,64	70,71

Nyckeltalens medelvärde år 2004:

- I landsbygdskommuner 56,96
- I tätortskommuner 53,68
- I urbana kommuner 53,93
- I hela landet 54,51
- I Västra Finlands län 55,97

Anskaffning i förhållande till användningen:

Situationen i biblioteken:

Kommun	Totalutlåning/ anskaffning totalt (2002)	Totalutlåning/ anskaffning totalt (2003)	Totalutlåning/ anskaffning totalt (2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	30,9	31,7	29,75	38,05
Houtskär	27,3	18,6	19,12	14,94
Iniö	17,3	9,3	6,79	14,94
Kimito	29,7	39,0	28,51	38,05
Korpo	24,0	21,7	21,63	22,80
Nagu	27,3	26,2	24,01	22,57
Pargas	43,3	50,4	49,46	54,04
Västanfjärd	17,5	18,0	15,07	22,80

De i tabellen angivna nyckeltalen är räknade enligt totala antalet lån i relation till det totala antalet anskaffningar. Från statistikdatabasen kan man inte få fram dessa tal direkt (endast lån/samling).

Rekommendation:

Tidningar och tidskrifter anskaffas 15/1000 invånare, dock minst 45 årgångar (till tidskrifter räknas också elektroniska tidskrifter, däremot inte enstaka nummer av en tidskrift).

Situationen i biblioteken:

Kommun	Periodika, Årg. (2003)	Periodika, årg. (2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)	Periodika årg. / 1000 inv. (2002)	Periodika årg. / 1000 inv. (2003)	Periodika årg. 1000 inv. (2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	134	142	103	42,18	39,15	41,53	31,48
Houtskär	55	55	16	81,57	84,23	83,08	33,25
Iniö	11	21	16	46,22	44,35	83,67	33,25
Kimito	168	149	103	50,31	50,50	45,17	31,48
Korpo	50	50	51	51,65	53,13	54,29	53,24
Nagu	92	92	64	64,43	64,61	63,62	44,69
Pargas	277	277	236	25,22	23,13	23,08	20,29
Västanfjärd	43	47	51	61,05	53,09	57,95	53,24

Nyckeltalens medelvärde år 2004 (periodika, årgångar/1000 inv.):

- I landsbygdskommuner 28,23
- I tätortskommuner 19,95
- I urbana kommuner 15,07
- I hela landet 18,62
- I Västra Finlands län 20,56

3. Kvalitetsrekommendationer för lokaliteter och personal

Rekommendation:

I biblioteket bör finnas minst 100 m²/1000 invånare.

Situationen i biblioteken:

Kommun	Utrymmen kvadratmeter	Kvadratmeter /1000 inv.
Dragsfjärd	355 m ² (+ 64 m ² + 85 m ² + 30 m ² = filialerna)	103,7 m ² (156,0 m ²)
Houtskär	238 m ² (38 m ² =filial)	361,7 m ² (419,6 m ²)
Iniö	ca 40 m ²	ca 40 m ²
Kimito	485 m ²	145,8 m ²
Korpo	246 m ²	261,4 m ²
Nagu	288 m ²	202,4 m ²
Pargas	1228 m ²	102 m ²
Västanfjärd	247 m ²	327,9 m ²

Rekommendationen 100m²/1000 invånare är inte jämförbar mellan biblioteken. Otillräckliga eller dåligt planerade lokaliteter kan medföra att det saknas utrymmen för läsning och koncentrerat arbete vid kunddatorerna.

Rekommendation:

Minst 1 årsverk/1000 invånare. Vid beräkning av personalbehovet bör man bl.a. beakta de uppgifter som biblioteket har: handledning av elever, studenter och lärare, nya typer av material samt nätservice kräver mera personal.

Situationen i biblioteken:

Kommun	Årsverken totalt (2003)	Årsverken totalt (2004)	Årsverken /1000 inv. (2003)	Årsverken /1000 inv. (2004)	Årsverken /1000 inv. i jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	3,70	3,87	1,08	1,13	0,85
Houtskär	0,70	0,70	1,07	1,06	0,68
Iniö	0,20	0,20	0,81	0,80	0,68
Kimito	2,40	2,40	0,72	0,73	0,85
Korpo	1,20	1,20	1,28	1,30	0,97
Nagu	1,40	1,00	0,84	0,69	0,94
Pargas	8,50	9,50	0,71	0,79	0,79
Västanfjärd	1,65	1,58	2,04	1,95	0,97

4. Kvalitetsrekommendationer för användningen av biblioteket

Rekommendation:

Fysiska besök minst 10/invånare/år

Situationen i biblioteken:

Kommun	Fysiska besök/inv. (2002)	Fysiska besök/inv. (2003)	Fysiska besök/inv. (2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	8,07	9,27	8,81	12,28
Houtskär	7,67	9,06	7,59	8,02
Iniö	5,68	6,65	6,20	8,02
Kimito	5,53	6,17	5,76	12,28
Korpo	14,10	14,54	14,48	10,95
Nagu	5,21	5,39	5,13	9,62
Pargas	12,25	11,92	11,90	11,80
Västanfjärd	5,41	6,01	6,07	10,95

Nyckeltalens medelvärde år 2004:

- I landsbygdskommuner 11,69
- I tätortskommuner 12,18
- I urbana kommuner 13,41
- I hela landet 12,84
- I Västra Finlands län 12,60

Rekommendation:

Minst 18 lån/invånare/år. Om biblioteket erbjuder mycket distansservice eller det är frågan om ett område med få invånare bör det beaktas.

Situationen i biblioteken:

Kommun	Totalutlåning /inv. (2002)	Totalutlåning /inv. (2003)	Totalutlåning /inv. (2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	13,81	14,11	14,45	19,45
Houtskär	19,94	18,88	17,74	11,46
Iniö	9,54	7,76	7,09	11,46
Kimito	9,94	10,70	10,68	19,45
Korpo	19,57	24,26	24,10	15,34
Nagu	11,62	12,25	11,89	15,52
Pargas	17,04	17,07	18,26	21,36
Västanfjärd	15,52	17,22	18,73	15,34

Nyckeltalens medelvärde år 2004:

- I landsbygdskommuner 18,34
- I tätortskommuner 20,77
- I urbana kommuner 22,16
- I hela landet 21,13
- I västra Finlands län 21,38

Antalet www-besök. Grundar sig på uppföljning i nätet eller pålitlig sampeluppföljning. (Ett webbesök är kundens besök på bibliotekets webbplats. Under besöket kan flera olika funktioner äga rum.)

Kommun	www-besök (2002)	www-besök (2003)	www-besök (2004)
Dragsfjärd	2137	3175	796
Houtskär	612	510	405
Iniö	420	438	335
Kimito	1327	1239	750
Korpo	342	345	351
Nagu	729	706	622
Pargas	5000	5300	5542
Västanfjärd	250	353	303

Rekommendation:

Som en mätare av produktiviteten kan man använda bl.a.

Kostnader för medieanskaffningar + Personalkostnader
Fysiska besök + Totalutlåning

Denna mätare visar servicens kostnad per invånare (material och personalkostnader är de resurser och utgifter man kan påverka direkt). Detta är alltså inte direkt en produktivets- eller lönsamhetsmätare men kan ge en fingervisning åt vilket håll det lutar. Observera att lönsamheten är bättre ju mindre dess värde är.

Situationen i biblioteken:

Kommun	(2002)	(2003)	(2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	2,08	2,05	2,23	1,22
Houtskär	1,99	2,06	2,34	2,04
Iniö	2,78	3,01	3,50	2,04
Kimito	2,04	1,82	1,97	1,22
Korpo	1,62	1,72	1,62	1,92
Nagu	2,54	2,70	2,88	1,74
Pargas	0,95	1,00	1,05	0,96
Västanfjärd	2,66	2,26	2,11	1,92

Nyckeltalens medelvärde år 2004:

- I landsbygdskommuner 1,17
- I tätortskommuner 0,94
- I urbana kommuner 0,94
- I hela landet 0,98
- I Västra Finland län 0,99

5. Övrig statistik

Personalkostnader/invånare

Kommun	Personalkostnader/inv. (2002)	Personalkostnader/inv. (2003)	Personalkostnader/inv. (2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	34,83 €	38,18 €	41,58 €	27,27 €
Houtskär	40,69 €	42,82 €	45,12 €	25,24 €
Iniö	33,85 €	34,96 €	38,83 €	25,24 €
Kimito	23,94 €	22,95 €	24,66 €	27,27 €
Korpo	38,25 €	43,76 €	43,91 €	32,50 €
Nagu	32,72 €	36,50 €	37,83 €	31,41 €
Pargas	19,97 €	21,22 €	23,05 €	24,11 €
Västanfjärd	38,41 €	32,94 €	32,06 €	32,50 €

Kostnader för medieanskaffning/invånare

Kommun	Kostnader för medieanskaffning /inv. (2002)	Kostnader för medieanskaffning /inv. (2003)	Kostnader för Medieanskaffning /inv. (2004)	Jämförelse med bibliotek i kommuner av samma storlek (2004)
Dragsfjärd	10,75 €	9,76 €	10,27 €	9,80 €
Houtskär	14,14 €	14,69 €	14,20 €	13,22 €
Iniö	8,54 €	8,48 €	7,72 €	13,22 €
Kimito	7,66 €	7,69 €	7,80 €	9,80 €
Korpo	43,76 €	23,06 €	18,56 €	13,21 €
Nagu	9,96 €	11,08 €	11,14 €	12,24 €
Pargas	7,80 €	7,76 €	8,56 €	7,64 €
Västanfjärd	17,36 €	19,49 €	20,20 €	13,21 €

Uppgifterna är hämtade ut undervisningsministeriets statistikdatabas (Statistik för de allmänna biblioteken i Finland) <http://tilastot.kirjastot.fi>

Vid jämförelse av bibliotek i kommuner av samma storlek har följande använts:

- Iniö och Houtskär (kommuner med en befolkning under 811 personer = 5 st.)
- Korpo och Västanfjärd (kommuner med en befolkning mellan 700-1100 personer = 11 st.)
- Nagu (kommuner med en befolkning mellan 1300-1600 personer = 21 st.)
- Dragsfjärd och Kimito (kommuner med en befolkning mellan 3000-3600 personer = 28 st.)
- Pargas (kommuner med en befolkning mellan 10 000 – 14 000 personer = 25 st.)

Bilaga 2

Seminarier, kurser och intern fortbildning

1995

- grundkurs i Gemini och Finmarc-katalogisering i Dalsbruk 13.9
- båtseminarium om framtidsvisioner 10-11.11 (Ledningsgruppen = Lgr)

1996

- båtseminarium om samarbetsavtalet 6-7.9 (Lgr)
- Geminianvändarseminarium i Lojo 31.10
- Skärgårdsnoden-skolning i Kimito 31.10
- intern Geminiskolning (sökning, rapporter) i Pargas 1.11

1998

- "Varför läser inte ungdomarna?" - diskussion med lärare i Västanfjärd 15.5 (Lgr)

1997

- fortbildning i Internetanvändning (med landskapsbibliotekets hjälp)

1999

- seminarium i Nagu 7.5. Tema: "Målsättningar och strategier för Blankasamarbetet" - om bibliotekens utvärderingsarbete

2000

- kurs i hur man undervisar lärare i användningen av Internet i Pargas. Kursledare: Susanna Söderholm, SVIT-projektet
- planeringsseminarium i Iniö 23-24.8. SWOT-analys av verksamheten (Lgr)

2001

- seminarium i Västanfjärd 21.9. Tema: medievalsprinciper och utlåningsproblem.
- informationsmöte skola - bibliotek i Pargas i oktober (Sydkustens landskapsförbund). SVIT-projektet diskuterades

2002

- workshop i Pargas om medborgarnätverket Mebben 14.5
- gemensamt seminarium med Fredrikabiblioteken i Dragsfjärd, Storfinnhova gård 20-21.9. Rubrik för seminariet: "Framtiden - i våra händer??" Tema: systemfrågor

2003

- Landskapsbibliotekets utbildning i informationskällor på nätet i Pargas 27.3

2004

- Landskapsbibliotekets fortbildning i informationskällor på nätet i Pargas 12.2 och 4.3

2005

- gemensamt seminarium med Fredrikabiblioteken i Kristinestad 19-20.5. Rubrik för seminariet: Vår plats i världen

Litteraturförteckning

Biblioteket – ett forum för mångsidig kultur och kvalitativ informationssökning. (2001). Helsingfors: Undervisningsministeriet.

Biblioteksstrategi 2010. (2003). Helsingfors: Undervisningsministeriet.

Bittis – biblioteket i skolan 2004-2005

Finlands lag II. (2005). Helsingfors: Talentum

Elektroniska källor

Kirjastopoliittinen ohjelma 2001-2004: työryhmän muistio. Opetusministeriö, kultuuri-, liikunta-, ja nuorisopolitiikan osaston julkaisusarja nro 2/2001.

Tillgänglig www:

<http://www.minedu.fi/julkaisut/kirjastopoliittinenohjelma/kirjastopoliittinenohjelma.pdf>

Region Åboland. Tillgänglig www:

<http://www.saaristo.org>

Statistik för allmänna biblioteken i Finland. Tillgänglig www:

<http://tilastot.kirjastot.fi>

Statistikcentralen. Tillgänglig www:

<http://tilastokeskus.fi>